

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	2Cdo/290/2021
Identifikačné číslo spisu:	7118203833
Dátum vydania rozhodnutia:	29.06.2023
Meno a priezvisko:	Mgr. Renáta Gavalcová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:7118203833.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu Nový odborový zväz polície, Košice, Kuzmányho 8, IČO: 42 409 021, zastúpeného JUDr. Mgr. Antonom Chromíkom, PhD. advokátska kancelária, s. r. o., Šenkvice, Chorvátska 199/117, proti žalovanému Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Bratislava, Pribinova 2, o ochranu pred porušovaním zásady rovnakého zaobchádzania, vedenom na Okresnom súde Košice II pod sp. zn. 41Cpr/14/2018, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach zo 16. septembra 2020 sp. zn. 1CoPr/5/2019, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Košiciach zo 16. septembra 2020 sp. zn. 1CoPr/5/2019 z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Košice II (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 13. marca 2019 č. k. 41Cpr/14/2018-461 rozhodol tak, že „Žalovaný svojim konaním diskriminoval žalobcu a jeho členov z dôvodu iného postavenia a odborovej činnosti a porušil tak zásadu rovnakého zaobchádzania“ (I), uložil žalovanému povinnosť „...zdržať sa konania, ktoré by diskriminovalo žalobcu a jej členov a porušovalo zásadu rovnakého zaobchádzania, spočívajúceho v nepríznani rovnakého postavenia všetkým odborovým organizáciám vo vnútorných právnych predpisoch žalovaného, v nerešpektovaní žalobcu ako subjektu oprávneného na kolektívne vyjednávanie pri uzatváraní kolektívnych zmlúv vrátane kolektívnej zmluvy vyššieho stupňa, v nerešpektovaní práva žalobcu podávať návrhy na zlepšenie a dodržiavanie pracovnoprávnych podmienok oproti iným odborovým organizáciám, v neuznávaní žalobcu ako odborového partnera pri rokovaní v rámci vnútornej štruktúry riadenia žalovaného, v neuznávaní žalobcu ako odborového partnera pri účasti v poradných komisiách žalovaného, v odmietaní práva delegovať člena žalobcu do komisie pre hodnotenie policajta, ktorý je členom žalobcu a zároveň v priznaní výlučného práva inej odborovej organizácie delegovať člena do takejto komisie, v neposkytnutí

nevyhnutného materiálne - technického zabezpečenia na zaistenie činnosti odborového orgánu, v nerešpektovaní odborového orgánu žalobcu ako „príslušného odborového orgánu“ vo vzťahu k svojim členom, vo vyjadreniach označujúcich žalobcu za nelegitímny odborový zväz, v nerešpektovaní žalobcu ako zástupcu svojich členov, vo zvýhodňovaní členov inej odborovej organizácie poskytovaním neproporcionálnych výhod danej odborovej organizácie oproti iným odborovým organizáciám, v obmedzení definície „odborový zväz“ iba na majoritnú odborovú organizáciu, v neposkytnutí výhod na odborovú činnosť žalobcu (kanceláriu, kancelársky nábytok, služobné voľno na odborovú činnosť, zapožičanie vozidla) v primeranom pomere zohľadňujúceho počet členov jednotlivých odborových organizácií“ (II), uložil žalovanému povinnosť „...nahradíť žalobcovi nemajetkovú ujmu vo výške 1.000,- Eur...“ (III), uložil žalovanému povinnosť „...ospravedlniť sa žalobcovi a zverejniť toto ospravedlnenie formou tlačovej správy žalobcu na svojej hlavnej internetovej stránke a aj vo svojom periodiku „Zvesti“ na prvej strane v nasledovnom znení: Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky diskriminovalo Nový odborový zväz polície a jeho členov z dôvodu iného postavenia a odborovej činnosti. Porušilo tak zásadu rovnakého zaobchádzania podľa zákona č. 365/2004 Z.z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých predpisov v znení neskorších predpisov a zásadu rovnakého zaobchádzania podľa zákona č. 73/1998 Z.z. o štátnej službe príslušníkov Policajného zboru, Slovenskej informačnej služby, Zboru väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky a Železničnej polície v znení neskorších predpisov. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky sa za spôsobenú diskrimináciu Novému odborovému zväzu polície a jeho členom ospravedľňuje (IV) a napokon priznal žalobcovi nárok na plnú náhradu trov konania.

1.1. Súd prvej inštancie tým v celom rozsahu vyhovel žalobe (po pripustení jej zmeny uznesením zo dňa 29. októbra 2018), ktorou sa podľa jej skutkového vymedzenia žalobca domáhal ochrany pred porušovaním zásady rovnakého zaobchádzania žalovaným. Žalovaný sa mal podľa žalobcu dopustiť diskriminačného konania tým, že pri kolektívnom vyjednávaní, pri koncipovaní kolektívnych zmlúv a vnútroorganizačných predpisov, v procesoch týkajúcich sa individuálnych pracovnoprávných vzťahov, a tiež v oblasti materiálnej podpory odborovej činnosti, nereflektoval na to, že popri Odborovom zväze polície Slovenskej republiky (ďalej tiež len „OZPSR“) uňho počnúc dňom 27. mája 2015 odborovo pôsobil aj žalobca. Žalobca argumentoval, že bolo povinnosťou žalovaného pri kolektívnom vyjednávaní, a tiež pri riešení individuálnych pracovnoprávných vzťahov rovnako konať s oboma uňho pôsobiacimi odborovými organizáciami a že táto skutočnosť sa mala tiež formálne premietnuť v obsahu kolektívnych zmlúv a vnútroorganizačných predpisov, ktoré za odborového partnera zamestnávateľa výslovne považovali len OZPSR. Len tejto odborovej organizácii zároveň podľa tvrdenia žalobcu žalovaný poskytoval tiež materiálne-technické zabezpečenie (kanceláriu s vybavením a motorové vozidlo).

1.2. Súd prvej inštancie dospel k záveru, že „...že žalovaný svojim konaním diskriminoval žalobcu a jeho členov z dôvodu iného postavenia a odborovej činnosti a porušil tak zásadu rovnakého zaobchádzania“. Podľa odôvodnenia napadnutého rozsudku sa na formovaní tohto záveru v myšlienkových pochodoch prvoinštančného súdu podieľali tiež úvahy, že „...povinnosťou žalovaného (Ministerstva vnútra SR) ako jediného zamestnávateľa, u ktorého pôsobia legitímne dve odborové organizácie, bolo rešpektovať existenciu ďalšieho odborového subjektu - Nového odborového zväzu polície, pristúpiť ku kolektívnemu vyjednávaní s obidvoma odborovými partnermi a uzatvárať kolektívne zmluvy (konkrétne v roku 2016 Kolektívnu zmluvu na rok 2017, v roku 2017 Kolektívnu zmluvu na rok 2018 a v roku 2018 Kolektívnu zmluvu na rok 2019), s obidvoma odborovými organizáciami ako odborovými partnermi. Následne existenciu ďalšej odborovej organizácie zohľadniť v jednotlivých ustanoveniach kolektívnych zmlúv a v interných predpisoch žalovaného“, že „Bolo povinnosťou žalovaného ako zamestnávateľa, u ktorého pôsobia súčasne dve odborové organizácie, aby vo vzťahu k týmto odborovým organizáciám postupoval v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania, pričom dôvodmi OZP v SR, „že nie sú v zhode s NOZP“ sa vôbec nezaoberal“ a že nakoľko „žalovaný nereflektoval existenciu žalobcu ako odborovú organizáciu a odborového partnera, konanie žalovaného tak, ako je žalobcom popísané v jednotlivých bodoch žaloby ... naplnilo pojmové znaky diskriminácie podľa § 2 ods. 9 zák. č. 365/2004 Z.z. - antidiskriminačný zákon, podľa ktorého diskriminácia právnickej osoby je nedodržanie zásady rovnakého zaobchádzania vo vzťahu k tejto osobe z dôvodov podľa § 2 ods. 1, ak ide o jej členov, spoločníkov, akcionárov, členov jej orgánov, jej zamestnancov, osôb konajúcich v jej mene alebo osôb, v mene ktorých koná táto právnická osoba. Napokon súd prvej inštancie na odôvodnenia rozhodnutia tiež skonštatoval, že „Diskriminačné znenie predpisov žalovaného (Kolektívnej zmluvy, interných predpisov žalobcu) tak ako

sú popísané v žalobe, nepochybne bráni vykonávať práva žalobcu zaručené Ústavou Slovenskej republiky a zasahuje do práv členov žalobcu vo vzťahu k ich právu združovať sa a realizovať svoje práva prostredníctvom odborovej organizácie". V týchto úvahách súdu prvej inštancie bolo premietnuté tiež jeho nazeranie na inštitucionálne postavenie žalobcu v hierarchii odborových organizácií. Podľa jeho názoru z toho, že podľa stanov žalobca nemá organizačné jednotky a zo skutočnosti, že odborovo pôsobí v rámci viacerých krajských riaditeľstiev Policajného zboru, možno vyvodíť jeho postavenie vyššej odborovej organizácie. Pokiaľ ide o formu priznanej ochrany pred diskriminačným konaním žalovaného a výšku priznanej reálnej satisfakcie, súd prvej inštancie v dôvodoch napadnutého rozsudku zohľadnil, že diskriminácia žalobcu a jeho členov trvá už od roku 2015 a že žalobca a jeho členovia boli v dôsledku porušenia zásady rovnakého zaobchádzania značným spôsobom dotknutí na dôstojnosti, spoločenskej vážnosti „alebo" spoločenskom uplatnení. Prihliadol tiež na skutočnosť, že podľa článku zverejneného v časopise odborového zväzu Polície v mesiaci január 2016 i podľa výpovede svedka Y. U. J., sa mal vtedajší predseda OZPSR Y. Y. Y. vyjadriť v tom zmysle, že nečlenovia tejto odborovej organizácie parazitujú na ňou vyrokovaných benefitoch. Súd prvej inštancie v odôvodnení napadnutého rozsudku napokon vysvetlil tiež dôvod pre ktorý nepripustil žalovaným navrhovaný výsluch Y. Y. Y., sledoval tým hospodárnosť konania za situácie, keď by výsluch tohto svedka vyžadoval odročenie pojednávania pričom navyše svedectvo tejto osoby nebolo z jeho pohľadu ani potrebné, nakoľko sporné okolnosti za ktorých došlo k uzavretiu kolektívnych zmlúv za roky 2017 až 2019 mal za dostatočne objektivizované na podklade svedeckej výpovede Y. U. V. Rozhodnutie o trovách konania súd prvej inštancie odôvodnil s poukazom na ust. § 255 ods. 1 CSP výlučným procesným úspechom žalobcu v spore.

2. Krajský súd v Košiciach (ďalej aj „krajský súd" alebo „odvolací súd"), na odvolanie žalovaného, rozsudkom zo 16. septembra 2020 sp. zn. 1CoPr/5/2019 rozsudok súdu prvej inštancie zmenil tak, že žalobu zamietol, a zároveň určil, že žalobca je povinný nahradiť žalovanému 100 % trov odvolacieho konania.

2.1. Odvolací súd konštatoval, že súd prvej inštancie sa s otázkou identifikácie diskriminačného dôvodu v odôvodnení napadnutého rozsudku nijak nevysporiadal, pritom paradoxne sám (v bode 47. odôvodnenia napadnutého rozsudku) konštatoval, že v antidiskriminačných sporoch zaťažuje žalobcu povinnosť tvrdiť aj pohnútku diskriminačného konania. Súd prvej inštancie sa v tejto otázke prakticky obmedzil len na nekritické prevzatie formulácie návrhu rozhodnutia žalobcu „... Žalovaný svojím konaním diskriminoval žalobcu z dôvodu iného postavenia a odborovej činnosti..." do výrokovej časti rozsudku a na abstraktné zopakovanie tejto frázy v bode 50 odôvodnenia, celkom zrejme bez toho, aby si uvedomil, že vo vzťahu medzi členmi žalobcu a OZPSR „odborová činnosť" ako taká nie je rozlišujúcim prvkom, ale znakom, ktorý je charakteristický pre členov oboch odborových organizácií, čo logicky vylučuje spôsobilosť byť diskriminačnou (rozlišovacou) pohnútkou a že pokiaľ ide o druhý ním zmieňovaný diskriminačný dôvod - „iné postavenie", prakticky sa jedná len o legislatívne vyjadrenie neuzavretého okruhu dôvodov, ktoré ale samo o sebe nepredstavuje konkrétny diskriminačný dôvod. I podľa právnej teórie „Pojem „iné postavenie" nemožno stotožniť s nijakou jednoznačne určenou hodnotou alebo záujmom... Iné postavenie má povahu ústavného splnomocnenia na rozšírenie dôvodov ochrany pred diskrimináciou". „Výpočet zakázaných dôvodov diskriminácie antidiskriminačnom zákone (ako aj v Ústave SR) je demonštratívny, a preto ako zakázané diskriminačné dôvody do úvahy prichádzajú aj ďalšie dôvody, subsumovateľné pod pojem „iné postavenie" (Janka Debrecéniová, Antidiskriminačný zákon, komentár, Občan a demokracia, Bratislava 2008, s. 9). „Zákonník práce tak ako aj antidiskriminačný zákon zakazuje diskrimináciu nie len z výslovných diskriminačných dôvodov, ale aj z hľadiska „iné postavenia", čo treba rozumieť, že to môže byť akýkoľvek iný než v zákone výslovne uvedený dôvod diskriminácie, ktorý je spojený s identitou, integritou a dôstojnosťou osoby, o ktorú ide." (prof. JUDr. Helena Barancová, DrSc., Ochrana zamestnanca pred diskrimináciou, Sprint 2 s.r.o., Bratislava 2014, s. 22). O tom, že inak na pojem „iné postavenie" nenazerá ani súdna prax, svedčí už len prebiehajúca a doposiaľ uspokojivo neukončená diskusia o šírke ochrany pred diskrimináciou, spočívajúca práve na interpretačnom vymedzení tohto pojmu, predovšetkým ale na úrovni Európskeho súdu pre ľudské práva (ESLP), ktorého rozdielna judikatúra tento odborný diskurz vyvolala. Cez to všetko právna teória (por. napr. Mgr. Nikolas Sabján, LL.M., Mgr. Michal Cenker, PhD., Výklad pojmu „iné postavenie" z pohľadu zákazu diskriminácie v judikatúre súdov, Walters Kluwer, Bratislava

2018, s. 47) považuje za prevažujúcu v judikatúre ESLP tézu, že nie každá nerovnosť zakladá diskrimináciu, ale len taká, ktorá je motivovaná niektorým z chránených diskriminačných dôvodov. Možno zároveň vyjsť z toho, že za chránený dôvod považuje predovšetkým osobnú charakteristiku danú vrodenu črtou; zároveň pripúšťa, že iným postavením je potrebné rozumieť aj nevrozený, teda zvolený status, ktorý sa ale svojou podstatou blíži diskriminačným dôvodom enumeratívne vymedzených v článku 14 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (Dohovoru). Vo vnútroštátnych podmienkach sa nejednotný prístup ESLP k identifikácii diskriminačného dôvodu prejavil napr. v náleze ÚS SR sp. zn. II. ÚS 5/03 z 19. februára 2003, v ktorom bol dôvod, pre ktorý došlo k nerovnému zaobchádzaniu z pohľadu ústavného súdu nepodstatný. V neskoršej judikatúre už ústavný súd od tohto prístupu ustúpil. Napr. v náleze sp. zn. Pl. ÚS 13/2012 z 13. júna 2013 už takúto diskriminačnú pohnútku striktné skúmal a pripojil sa k názorovej línii ESLP, podľa ktorej takýto rozlišovací dôvod musí byť pri diskriminácii daný a že pod iným postavením nemožno rozumieť akúkoľvek charakteristiku, ale len takú, ktorá je obdobná dôvodom explicitne vyjadrených v článku 12 Ústavy SR. Kvalifikované kritérium diskriminácie predpokladal ústavný súd aj v náleze sp. zn. Pl. ÚS 1/2012 z 3. júla 2013 v ktorom zároveň (v rámci diskriminačného testu) prezentoval, že pre záver o porušení zákazu diskriminácie je potrebné aby bola diskriminácia jednotlivcovi alebo skupine osôb na príťaž. Vysvetlil, že chránený dôvod iného postavenia podľa Čl. 12 ods. 2 Ústavy SR je potrebné vykladať v nadväznosti na predtým vymenované diskriminačné dôvody, ktoré sú nerozlučne späté s ľudskou jedinečnosťou. Ústavný súd za také rozlišovacie kritérium v danom prípade nepovažoval povolanie. Vo vzťahu k tomuto prípadu treba vyzdvihnúť, že ústavný súd zamietol návrh na posúdenie ústavnosti zákona len preto, že neidentifikoval chránený dôvod. K týmto záverom sa ústavný súd pripojil v ďalšom svojom náleze sp. zn. Pl. ÚS 11/2013 z 22. októbra 2014. Napokon v náleze sp. zn. Pl. ÚS 8/2014 z 27. mája 2015 ústavný súd skonštatoval, vo vzťahu k chránenému dôvodu iného postavenia, že „musí byť za každých okolností spätý s ľudskou jedinečnosťou, čo znamená, že musia byť vopred dané také vlastnosti, ktoré sú imanentne dané človeku ako ľudskej bytosti a ktoré ho odlišujú od iných ľudí“; za také pritom považoval vrodené vlastnosti i charakteristiky založené na osobných voľbách, za predpokladu, že odrážajú osobnostné rysy. V tomto rozhodnutí ústavný súd skonštatoval, že odlišovacie kritérium je základným predpokladom na utváranie záverov o možnej diskriminácii. Prítomnosť chráneného dôvodu vyžaduje pre vyhovie diskriminačnej žalobe vo svojej judikatúre tiež NS SR s tým, že napr. v uznesení sp. zn. 3Cdo/462/2013 z 11. augusta 2014 na rozdiel od zmienených rozhodnutí Ústavného súdu SR odmietol priznať ochranu osobnému statusu, založenému na voľbe. Z toho prehľadu možno vyvodíť, že najvyššie vnútroštátne authority sa prikláňajú k argumentačnej línii ESLP formulovanej v jeho rozhodnutí „Kjeldsen“ (Kjeldsen, Busk Madsen a Pederssen proti Dánsku zo 7. decembra 1976), ktorá existenciu diskriminačnej podmienky predpokladá, a podľa ktorej rozlišovacie kritérium musí byť založené na osobných charakteristikách, prípadne (pod vplyvom rozhodnutí ESLP „Clif“ a „PETERKA“) na osobnom statuse, reflektujúcom osobnostné rysy.

2.2. Vo svetle všetkých týchto interpretačných východísk odvolací súd uzavrel, že žalobca na potrebu tvrdiť konkrétnu právom aprobovanú pohnútku diskriminačného konania nereflektoval ani v žalobe, ani v ďalšom priebehu prvoinštančného konania; nezareagoval v tomto zmysle ani na obranu žalovaného a napokon ani pod vplyvom odvolacej argumentácie žalovaného, opierajúcej sa o judikatúru najvyšších súdnych autorít, svoj postoj v tejto otázke nezmenil. Z jeho tvrdení teda nevyplýva, aby nerovnaké zaobchádzanie žalovaného, ak by k nemu hneď aj došlo, malo konkrétny dôvod predpokladaný pre kvalifikáciu nerovnakého zaobchádzania ako diskriminačného v ust. § 2 ods. 1 zák. č. 365/2004 Z. z. a už vôbec nie, aby malo pôvod v právnu praxu aprobovaných parametroch - fyzickej (napr. farba pleti), mentálnej (napr. vierovyznanie) alebo spoločenskej (napr. národnosť) charakteristike niektorej z fyzických osôb, ktoré boli jeho členmi alebo sa inak podieľali na jeho chode. Je pritom zrejmé, vzhľadom na ust. § 2a ods. 9 zák. č. 365/2004 Z. z., že diskriminácia právnickej osoby musí mať motív v niektorých z týchto charakteristík u fyzických osôb, ktoré právnická osoba zastrešuje. Z toho nevyhnutne vyplýva, že len samotná skutočnosť, že fyzická osoba je členom jednej právnickej osoby a nie členom inej právnickej bez určenia niektorej zo zmienených charakteristík, diskriminačnú pohnútku rozhodne nepredstavuje. Odvolaciemu súdu sa pre úplnosť žiada dodať, že v sporovom konaní (antidiskriminačné konanie nevynímajúc), ovládanom zásadou kontradiktórnosti, súdu zásadne neprináleží suplovať povinnosť tvrdenia niektorej z procesných strán. Osobitne to platí aj vo vzťahu k tvrdeniu diskriminačného dôvodu, bez označenia ktorého súd nemôže žalobe o ochranu pred

porušovaním zásady rovnakého zaobchádzania vyhovieť ani ak by objektívne sám taký dôvod v okolnostiach prípadu vzhliadol (por. napr. rozsudok NS ČR sp. zn. 21Cdo/4586/2010 z 27. marca 2012). Vecne nesprávne rozhodnutie súdu prvej inštancie nemohlo byť odvolacím súdom potvrdené v zmysle ust. § 387 ods. 1 a contrario CSP, a nakoľko zároveň neboli splnené zákonné predpoklady pre jeho zrušenie (§ 389 CSP), v súlade s ust. § 388 CSP, odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie zmenil tak, že žalobu zamietol.

2.3. Vzhľadom na zmenu napadnutého rozsudku, rozhodol odvolací súd v súlade s ust. § 396 ods. 2 CSP o nároku na náhradu trov celého konania. Podľa ust. § 396 ods. 1 CSP, ustanovenia o trovách konania pred súdom prvej inštancie sa použijú aj na odvolacie konanie. Podľa ust. § 255 CSP, súd prizná strane náhradu trov konania podľa pomeru jej úspechu vo veci. Ak mala strana vo veci úspech len čiastočný, súd náhradu trov konania pomerne rozdelí, prípadne vysloví, že žiadna zo strán nemá na náhradu trov konania právo.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie podľa § 420 písm. f) a § 421 ods. 1, písm. a), b), c) CSP.

3.1. Žalobca je názoru, že tvrdenia odvolacieho súdu opísané v bode 8 a 9 rozsudku odvolacieho súdu sú v rozpore s dôkazmi produkovanými v súdnom spore a zároveň odvolací súd nesprávne právne posúdil vec. Prijatie názoru odvolacieho súdu (a. prvostupňový súd, prevzal abstraktné tvrdenie pohnútky žalobcom, b. „odborová činnosť“ ako taká nie je rozlišujúcim prvkom, ale znakom, ktorý je charakteristický pre členov oboch odborových organizácií, čo logicky vylučuje spôsobilosť byť diskriminačnou (rozlišovacou) pohnútkou...“ c. žalobca nereflektoval potrebu tvrdiť konkrétnu pohnútku diskriminačného konania ani v žalobe, ani v priebehu prvoinštančného konania, d. samotná skutočnosť, že niekto je členom jednej právnickej osoby a nie je členom inej právnickej osoby bez určenia niektorej súdom zmienených charakteristík diskriminačnú pohnútku nepredstavuje) by viedlo ku mimozákonnej súdnej konštrukcii novej absurdnej právnej podmienky. Nedostatok logiky tejto právnej konštrukcie si môžeme uvedomiť, ak ju podrobíme testu pri inom diskriminačnom dôvode, napríklad pri rase, či národnosti: „Rasa ako taká nie je rozlišujúcim prvkom, ale znakom, ktorý je charakteristický pre členov oboch rás, čo logicky vylučuje spôsobilosť byť diskriminačnou (rozlišovacou) pohnútkou. Žalobca nereflektoval potrebu tvrdiť konkrétnu pohnútku diskriminačného konania...“ Ústavný súd SR uvádza „Dôkazná situácia v antidiskriminačných sporoch je typická tým, že požiadavka, aby žalujúca strana musela preukázať, že bola diskriminovaná práve a výlučne pre svoj rasový (etnický) pôvod a nie z iného dôvodu, je celkom zjavne nesplniteľná, lebo preukázať motiváciu (pohnútku) žalovanej strany je z povahy veci vylúčené. Preto podľa § 11 ods. 2 antidiskriminačného zákona postačuje oznámiť konajúcemu súdu skutočnosť, z ktorých možno dôvodne usudzovať, že k porušeniu zásady rovnakého zaobchádzania došlo.“ (nález Ústavného súdu SR z 1. decembra 2015, sp. zn. III. ÚS 90/2015). Podľa názoru dovolateľa pohnútkou žalovaného má byť žalobou rozlíšená na „druhovej“ úrovni a identifikovaná vo vzťahu k žalobcovi. Medzi osobitné diskriminačné dôvody t. j. diskriminačné pohnútky podľa osobitného zákona č. 73/1998 Z. z. § 2a, ods. 1 „odborová činnosť“ patrí. Okrem právneho základu obsiahnutého v antidiskriminačnom zákone, či osobitných zákonoch mal súd prihliadnuť aj na článok 37, ods. 2 Ústavy SR. Rozhodnutím odvolacieho súdu odprel odvolací súd poskytnúť ústavne garantovanú ochranu odborovej organizácii pred znevýhodnením, a tak porušil ústavné právo odborovej organizácie nebyť znevýhodnený oproti iným odborovým organizáciám. Najvyšší súd SR ako dovolací súd vo svojom rozhodnutí 8Cdo/318/2014 zo 14. októbra 2015 v podobnej veci uviedol: „Zásada rovnakého zaobchádzania je porušovaná aj vtedy, keď je jedna skupina osôb podrobená v porovnaní s inými osobami inému zaobchádzaniu, aj napriek tomu, že medzi oboma skupinami neexistujú rozdiely takej povahy a takého druhu, že by bolo možné rozdielne zaobchádzanie medzi nimi odôvodniť. Z uvedenej situácie možno prezentovaný záver odvolacieho súdu o tom, že žalovaná sa voči žalobkyni (v prípadoch uvedených pod a) a b) žaloby) nedopustila diskriminačného konania, za nepresvedčivý. Osobitosťou právnej garancie pri uplatnení práva na súdnu ochranu pred porušením zásady rovnakého zaobchádzania je dôkazné bremeno, ktoré je na strane žalovaného. Ten musí preukázať, že nedošlo k porušeniu zásady rovnakého zaobchádzania.“ Odvolací súd sa pri riešení tejto otázky odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Minimálne sú tým však naplnené podmienky pre dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1, písm. c) CSP.

3.2. Odvolací súd vyniesol rozsudok v rozpore s dôkazmi, ktoré konkrétnu rozlišovaciu diskriminačnú

pohnútku tvrdili, ba dokonca ju aj preukázali v dôkazoch pred súdom. Odvolací súd tým zároveň nesprávne právne posúdil vec. Prvostupňový súd neprevzal abstraktné tvrdenie pohnútky. Bola to konkrétna „odborová činnosť“ žalobcu, o ktorej žalobca tvrdil, že je dôvodom diskriminácie a tá sa líši od odborovej činnosti akejkoľvek inej odborovej organizácie. Žalobca konkretizoval pohnútku žalovaného a odlíšil svoju odborovú činnosť od činnosti „komparátora“ Odborového zväzu polície v SR, ktorý bol zvýhodnený vo viacerých oblastiach (práva vyplývajúce z kolektívnej zmluvy, postavenie odborovej organizácie, právne predpisy žalovaného, benefity odborovej organizácie, práva členov odborovej organizácie). Obsiahle to popisuje žaloba, písomnosti žalobcu adresované súdu, ako aj svedecké výpovede.

3.3. Žalobca v petite žaloby žiadal, aby súd rozhodol o tom, že „žalovaný svojím konaním diskriminoval žalobcu a jeho členov z dôvodu iného postavenia a odborovej činnosti a porušil tak zásadu rovnakého zaobchádzania.“ V žalobe a výpovedi žalobcu sa uvádza, akému konkrétnemu diskriminačnému správaniu boli vystavení členovia žalobcu a žalobca sám. Odvolací súd v rozsudku uvádza: „O tom, že inak na pojem „iné postavenie“ nenazerá ani súdna prax, svedčí už len prebiehajúca a doposiaľ uspokojivo neukončená diskusia o šírke ochrany pred diskrimináciou, spočívajúca práve na interpretačnom vymedzení tohto pojmu, predovšetkým ale na úrovni Európskeho súdu pre ľudské práva (ESLP), ktorého rozdielna judikatúra tento odborný diškurz vyvolala.“ Citovaný názor ukazuje, že odvolací súd nemal vedomosť o riešení tejto otázky dovolacím súdom a nasvedčuje tomu, že v tejto otázke je daný dôvod dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP, pretože rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená. Odvolací súd však citujúc rôzne teórie a kritériá k pojmu „iné postavenie“ opomenul sústrediť svoju pozornosť na to, že v právne totožnej veci Európsky súd pre ľudské práva vyriešil túto otázku rozsudkami natoľko významnými, že ich sám súd zverejnil v najnovšom základnom Sprievodcovi k článku 14 Dohovoru o ľudských právach aktualizovanom k 13. marcu 2020 v bode 183 v časti Ďalšie príklady pre „iné postavenie“ s nasledovným výkladom: „Európsky súd pre ľudské práva zistil, že členstvo v organizácii môže predstavovať „iné postavenie“ na účely článku 14 Dohovoru (Danilenkov a iní proti Rusku, 2009; Grande Oriente d'Italia di Palazzo Giustiniani proti Taliansku (č. 2), 2007).“ Z judikatúry Európskeho súdneho dvora Právna vec C-144/04 Mangold z 22. novembra 2005 (aj keď sa týka diskriminácie podľa veku) - zo str. 11 bod 83 vyplýva, že povinnosť nediskriminovať v zamestnaní - odmeňovaní aj pred prijatím Smernice 2000/78/ES a špecifických ustanovení v nej obsiahnutých Súdny dvor uznal všeobecnú zásadu rovnosti, ktorá zaväzuje členské štáty pri vykonávaní právnej úpravy Spoločenstva a na ktorú sa teda súdny dvor môže odvolávať pri posudzovaní vnútroštátnej právnej úpravy, ktorá patrí do pôsobnosti práva Spoločenstva (str. 11 bod 83). Podľa tejto zásady je zakázané zaobchádzať s porovnateľnými situáciami rozdielne. Diskriminácia sa chápe ako negatívny jav, ktorý neoprávnene poškodzuje subjekty práva, uberať z ich práv a výhod.

3.4. Dovolateľ taktiež tvrdí, že odvolací súd v rozpore s judikatúrou NS SR (4Cdo/319/2008, zo dňa 28. apríla 2010) zmenil rozhodnutie bez riadneho opakovania dôkazov, ktoré by ho oprávňovali k iným právnym tvrdeniam a znemožnil nesprávnym procesným postupom navrhovateľovi, aby uskutočňoval procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Rozhodnutie odvolacieho súdu možno označiť aj ako arbitrárne rozhodnutie. Žalobca navrhol, aby dovolací súd napadnutý rozsudok krajského súdu zmenil tak, že rozsudok okresného súdu ako vecne správny potvrdí a prizná žalobcovi náhradu trov odvolacieho konania ako aj dovolacieho konania vo výške 100 %.

4. Žalovaný vo svojom vyjadrení k dovolaniu uviedol, že sa nestotožňuje s vyjadrením žalobcu. V uznesení Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pod sp. zn.: 5Cdo/10/2011 zo dňa 03. októbra 2011 je konštatované: „Smernica Rady EÚ 2000/43/EC z 29. júna 2000 sa premietla do Občianskeho súdneho konania SR ohľadne dôkazného bremena v sporoch, kde osoby tvrdia, že voči nim došlo k priamej či nepriamej diskriminácii od 1. júla 2004 aj zákonom o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou (§ 11 ods. 2 zákona č. 365/2004 Z.z. v znení neskorších predpisov - antidiskriminačný zákon). V prípade vnútroštátnych právnych úprav (vrátane § 11 ods. 2 antidiskriminačného zákona) platí, že dôkazné bremeno neťaží len a výlučne žalovanú stranu, ale ťaží aj žalobcu. Žalobca musí prioritne uniesť dôkazné bremeno ohľadne skutočností, z ktorých možno odvodiť, že došlo k priamej alebo nepriamej diskriminácii, resp. zásady rovnakého zaobchádzania. Žalobca musí tvrdiť a zároveň aj predložiť také dôkazy (uniesť dôkazné bremeno), z ktorých možno

dôvodne usúdiť, že k porušeniu zásady rovnakého zaobchádzania došlo. Súčasne musí tvrdiť, že pohnútkou diskriminačného konania je jeho rasa, či etnická príslušnosť (pôvod). Až následne sa presúva dôkazné bremeno na žalovanú stranu, ktorá má právo preukazovať svoje tvrdenia, že neporušila zásadu rovnakého zaobchádzania. Uvedenú postupnosť prechodu dôkazného bremena zo žalobcu na žalovaného je potrebné pokladať za zrejmu a nespornú. To, či žalobca v takomto spore unesie svoje dôkazné bremeno, záleží od výpovednej hodnoty ním predložených dôkazných prostriedkov. Strana žalobcu je preto na prvom mieste povinná preukázať „zásah na prvý pohľad“ (prima facie), nepostačuje iba samotné tvrdenie žalobcu, či jeho vnútorné presvedčenie alebo vlastný pocit o takomto zásahu. Z uvedeného potom vyplýva, že predložené dôkazné prostriedky by mali mať takú výpovednú hodnotu, aby preukazovali existujúce objektívne okolnosti daného prípadu, pri ktorých bude možné už na prvý pohľad (prima facie) prijať záver o porušení zásady rovnakého zaobchádzania (t.j. o zásahu). Zároveň musí žalobca tvrdiť, že k nerovnakému zaobchádzaniu došlo v dôsledku pohnútky žalovaného o rasovej, či etnickej príslušnosti žalobcu; pohnútku (resp. motív) konania žalovaného žalobca nedokazuje. Ak žalobca nepreukáže, že s ním bolo zaobchádzané neobvyklým spôsobom, teda znevýhodňujúcim spôsobom (t.j. diskriminačne), nemôže byť v spore úspešný. Žalovaný zotrváva na názore, že diskriminácia vyžaduje dodržanie zásady rovnakého zaobchádzania z dôvodov príslušnosti diskriminovaného (v tomto konaní žalobcu) k určitej skupine (rasa, viera, národnosť....). Žalobca však počas celého konania nepreukázal, že jednotlivé konania žalovaného, by pramenili práve z týchto dôvodov. Žalobca musí v zmysle antidiskriminačného zákona prioritne uniesť dôkazné bremeno týkajúce sa skutočností, z ktorých možno odôvodniť a dôvodne usúdiť, že došlo k priamej alebo nepriamej diskriminácii žalobcu. Súčasne musí tvrdiť, uviesť, aká pohnútkou viedla žalovaného k antidiskriminačnému konaniu. To však žalobca do dnešného dňa nespravil a z tohto dôvodu, neunesol dôkazné bremeno. Žalovaný zdôraznil, že zo strany žalobcu nebolo žiadnym spôsobom zdôvodnené a ani preukázané, akým spôsobom mala byť (ale najmä v akom rozsahu bolo zasiahnuté) resp. bola znížená dôstojnosť, spoločenská vážnosť alebo spoločenské uplatnenie žalobcu v dôsledku údajného diskriminačného konania žalovaného. Žalovaný zastáva názor, že súd druhej inštancie zistil v predmetnej veci skutkový a právny stav v dostatočnom rozsahu pre rozhodnutie, vec správne právne posúdili a na základe zistených skutočností vo veci aj správne rozhodol. Žalovaný navrhol, aby dovolací súd dovolanie žalobcu ako neprípustné odmietol alebo ako nedôvodné zamietol.

5. Dovolateľ vo svojom vyjadrení k vyjadreniu žalovaného uviedol, že diskriminácia prima facie bola preukázaná písomnými dôkazmi a svedkami v súdnom spore. Preukazovať pohnútku nie je žalobca povinný, žalovaným citované uznesenie výslovne hovorí: „Zároveň musí žalobca tvrdiť, že k nerovnakému zaobchádzaniu došlo v dôsledku pohnútky žalovaného o rasovej, či etnickej príslušnosti žalobcu; pohnútku (resp. motív) konania žalovaného žalobca nedokazuje.“

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP), po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

7. Z obsahu dovolania (§ 124 ods. 1 CSP) vyplýva, že žalobca vyvodzuje prípustnosť dovolania aj z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, keď namieta nesprávny procesný postup odvolacieho súdu, ktorý zmenil rozhodnutie súdu prvej inštancie bez vykonania dokazovania na pojednávaní pred odvolacím súdom.

8. Podľa § 420 písm. f) CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

9. Podľa § 431 CSP dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (ods. 1). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (ods. 2).

10. Hlavnými znakmi charakterizujúcimi procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP sú zásah súdu do práva strany sporu a nesprávny procesný postup súdu reprezentujúci takýto zásah, znemožňujúci procesnej strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstata práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky a ich spravodlivé rozhodnutie (I. ÚS 26/94).

11. Pod porušením práva na spravodlivý proces (vo všeobecnosti) treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov v tom - ktorom konkrétnom konaní, pričom miera tohto porušenia znamená porušenie práva na spravodlivý proces; jeho súčasťou je aj náležité odôvodnenie rozhodnutia (II. ÚS 559/2018, III. ÚS 47/2019).

12. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu vydaných do 30. júna 2016 tak, že sa ním rozumie len faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to ako súd viedol spor) znemožňujúca strane sporu realizáciu jej procesných oprávnení a miera možnosti jej aktívnej účasti na konaní (R 129/1999, 1Cdo/6/2014, 3Cdo/38/2015, 5Cdo/201/2011, 6Cdo/90/2012). Tento pojem nemožno vykladať extenzívne jeho vzťahovaním aj na faktickú meritórnu rozhodovaciu činnosť súdu. „Postupom súdu“ možno teda rozumieť iba samotný priebeh konania, nie však konečné rozhodnutie súdu posudzujúce opodstatnenosť žalobou uplatneného nároku (3Cdo/110/2017, 4Cdo/128/2017, 8Cdo/56/2017).

13. Ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. V zmysle uvedeného ustanovenia treba za nesprávny procesný postup považovať postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnoprávnemu rámcu, a tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

14. Z okolností preskúmvanej veci vyplýva, že dovolaním napadnuté zmeňujúce rozhodnutie vydal odvolací súd bez predchádzajúceho nariadenia pojednávania a zopakovania dokazovania v zmysle § 384 v spojení s § 385 CSP, keď v rozhodnutí uviedol, že predmetom odvolacieho prieskumu bola správnosť spôsobu právneho posúdenia veci (tiež) z hľadiska identifikácie diskriminačného dôvodu. Odvolací súd uzavrel, že žalobca neunesol bremeno tvrdenia ohľadne skutočností, z ktorých možno odvodiť, že došlo k priamej alebo nepriamej diskriminácii, resp. zásady rovnakého zaobchádzania. Bol toho názoru, že žalobca na potrebu tvrdiť konkrétnu právom aprobevanú pohnútku diskriminačného konania nereflektoval ani v žalobe, ani v ďalšom priebehu prvoinštančného konania; nezareagoval v tomto zmysle ani na obranu žalovaného a napokon ani pod vplyvom odvolacej argumentácie žalovaného, opierajúcej sa o judikatúru najvyšších súdnych autorít, svoj postoj v tejto otázke nezmenil. Z jeho tvrdení teda nevyplýva, aby nerovnaké zaobchádzanie žalovaného, ak by k nemu hneď aj došlo, malo konkrétny dôvod predpokladaný pre kvalifikáciu nerovnakého zaobchádzania ako diskriminačného v ust. § 2 ods. 1 zák. č. 365/2004 Z. z. a už vôbec nie, aby malo pôvod v právnu praxou aprobevaných parametroch - fyzickej (napr. farba pleti), mentálnej (napr. vierovyznanie) alebo spoločenskej (napr. národnosť) charakteristike niektoorej z fyzických osôb, ktoré boli jeho členmi alebo sa inak podieľali na jeho chode.

15. Podľa § 383 CSP odvolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil súd prvej inštancie okrem prípadov, ak dokazovanie zopakuje alebo doplní.

16. Podľa § 384 ods. 1 CSP ak má odvolací súd za to, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, dokazovanie v potrebnom rozsahu zopakuje sám.

17. Podľa § 385 ods. 1 CSP na prejednanie odvolania nariadi odvolací súd pojednávanie vždy, ak je potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie alebo to vyžaduje dôležitý verejný záujem.

18. Z vyššie citovaných ustanovení vyplýva, že ak odvolací súd v rámci preskúmania rozhodnutia súdu prvej inštancie dôjde k záveru, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, dokazovanie vykonané súdom prvej inštancie zopakuje. Uvedená povinnosť odvolacieho súdu vyplýva z princípu priamosti, ktorý v tomto prípade znamená, že odvolací súd nemôže dôkazy vykonané súdom prvej inštancie sám len prehodnotiť. O nové hodnotenie dôkazov ide vtedy, keď má odvolací súd iný názor na spoľahlivosť dôkazného prostriedku. Zároveň, ak chce odvolací súd vstúpiť do procesu modifikácie skutkového stavu, na ktorom je rozhodnutie súdu prvej inštancie založené, obligatórne musí byť nariadené odvolacie pojednávanie (Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 1279 a 1287).

19. Odvolací súd ako apelačný súd vychádza zásadne zo skutkového stavu zisteného súdom prvej inštancie. Úvahy odvolacieho súdu o správnosti skutkových záverov súdu prvej inštancie sú však značne obmedzené, pretože v zásade je viazaný skutkovým stavom zisteným súdom prvej inštancie (§ 383 CSP). V prípade pochybností o jeho správnosti má možnosť dospieť k iným skutkovým záverom, ak tieto vyplývajú z poznatkov, ktoré odvolací súd získal tak, že zopakoval dôkazy vykonané súdom prvej inštancie alebo vykonal nové dôkazy. Podmienenie zmeny skutkových záverov ustálených súdom prvej inštancie opakovaním alebo vykonaním nových dôkazov vyplýva z požiadavky rešpektovať zásadu priamosti a ústnosti civilného konania, ktorá má pre odvolacie konanie rovnaký význam a následky, ako pre súd prvej inštancie. Zásada priamosti je dôležitá nielen pre zisťovanie skutkového základu rozhodnutia, ale aj pre odchýlenie sa od skutkových zistení súdu prvej inštancie. Pri opakovaní a doplnení dokazovania je uvedená zásada oproti konaniu pred súdom prvej inštancie ešte sprísnená, pričom pre opakovanie dôkazov platia tie isté procesné postupy ako pri vykonávaní pôvodného dôkazu (rozhodnutie najvyššieho súdu z 26. septembra 2018 sp. zn. 4Cdo/98/2017).

20. V danom prípade odvolací súd konštatoval správnosť zistenia skutkových okolností relevantných pre rozhodnutie o uplatnenej žalobe týkajúcej sa diskriminácie žalobcu, avšak dospel k inému právnomu názoru ohľadne unesenia dôkazného bremena tvrdenia skutočností, z ktorých možno odvodiť, či došlo k priamej alebo nepriamej diskriminácii, resp. zásady rovnakého zaobchádzania skutočností. Na rozdiel od súdu prvej inštancie, sa odvolací súd nestotožnil, že vo vzťahu medzi členmi žalobcu a OZPSR, „odborová činnosť“ ako taká nie je rozlišujúcim prvkom, ale znakom, ktorý je charakteristický pre členov oboch odborových organizácií, čo logicky vylučuje spôsobilosť byť diskriminačnou (rozlišovacou) pohnútkou a že pokiaľ ide o druhý ním zmieňovaný diskriminačný dôvod - „iné postavenie“, prakticky sa jedná len o legislatívne vyjadrenie neuzavretého okruhu dôvodov, ktoré ale samo o sebe nepredstavuje konkrétny diskriminačný dôvod. I podľa právnej teórie „Pojem „iné postavenie“ nemožno stotožniť s nijakou jednoznačne určenou hodnotou alebo záujmom. Iné postavenie má povahu ústavného splnomocnenia na rozšírenie dôvodov ochrany pred diskrimináciou“. „Výpočet zakázaných dôvodov diskriminácie antidiskriminačnom zákone (ako aj v Ústave SR) je demonštratívny, a preto ako zakázané diskriminačné dôvody do úvahy prichádzajú aj ďalšie dôvody, subsumovateľné pod pojem „iné postavenie“

20.1. Z uvedeného tak vyplýva, že odvolací súd na základe tých istých dôkazov predložených a vykonaných v konaní pred súdom prvej inštancie dospel ich hodnotením k iným skutkovým zisteniam (skutkový stav odlišný od skutkového stavu zisteného súdom prvej inštancie), na základe ktorých rozhodol. Odvolací súd totiž žalovaným predložené dôkazy v konaní vyhodnotil iným spôsobom ako súd

prvej inštancie a to bez ich zopakovania pred odvolacím súdom.

21. Možnosť zmeniť rozhodnutie súdu prvej inštancie je vlastnosťou apelačného opravného systému, vrátane systému neúplnej apelácie, na ktorom je založené odvolacie konanie aktuálnej úprave slovenského sporového procesu (§ 388 CSP). Predpokladom toho, aby odvolací súd mohol zmeniť napadnuté rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak má za to, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, je opakovanie dokazovania v potrebnom rozsahu odvolacím súdom. Podmienkou zmeny rozhodnutia v takomto prípade je teda skutočnosť, že odvolací súd sám zopakuje v potrebnom rozsahu dokazovanie, na základe ktorého dospeje k skutkovému stavu, odlišnému od skutkového stavu zisteného súdom prvej inštancie, tvoriacemu podklad pre rozhodnutie v danej veci (sp. zn. 5Cdo/131/2009, 5Cdo/68/2011, 7Cdo/110/2018).

22. Z obsahu spisu dovolací súd zistil, že odvolací súd z dokazovania vykonaného súdom prvej inštancie vyvodil odlišné skutkové závery ako súd prvej inštancie bez toho, aby vo veci vykonal akékoľvek dokazovanie (zopakovanie alebo doplnenie). Ak sa chcel odvolací súd odchýliť od skutkových okolností a záverov ku ktorým dospel súd prvej inštancie na základe vykonaného dokazovania, mal dokazovanie v zmysle § 384 ods. 1 CSP zopakovať sám v potrebnom rozsahu a v súlade so zásadou priamosti a ústnosti (čl. 12 a 13 Základných princípov CSP), a až následne vyhodnotiť skutkové okolnosti odlišným spôsobom. Je neprípustné, aby odvolací súd ku svojim odlišným skutkovým zisteniam, vedúcim k záveru o zmene rozsudku súdu prvej inštancie dospel iba na základe dôkazov vykonaných súdom prvej inštancie, bez toho, že by zopakoval dôkazy v potrebnom rozsahu.

23. Dovolateľ preto opodstatnene namietal, že odvolací súd zmenil rozsudok súdu prvej inštancie bez zopakovania dokazovania na základe iného skutkového stavu, ktorý bol vytvorený iným hodnotením dôkazov. Odvolací súd tak pred vydaním konečného rozhodnutia postupoval v rozpore s § 383, § 384 ods. 1, § 385 ods. 1 CSP.

24. Ak súd alebo iný orgán koná vo veci uplatnenia práva osoby určenej v čl. 46 ods. 1 ústavného zákona SNR č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky v znení neskorších ústavných zákonov, ústavy inak ako v rozsahu a spôsobom predpísaným zákonom, porušuje ústavou zaručené právo na súdnu alebo inú právnu ochranu. Obsah základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy nespočíva len v tom, že osobám nemožno brániť v uplatnení práva alebo ich diskriminovať pri jeho uplatňovaní. Jeho obsahom je i zákonom upravené relevantné konanie súdov. Každé konanie súdov, ktoré je v rozpore so zákonom, je v zásade porušením ústavou zaručeného práva na súdnu ochranu (m. m. I. ÚS 26/94).

25. Aj z judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) vyplýva, že odvolací súd musí zopakovať dôkazy vykonané súdom prvej inštancie, ak vykonané dôkazy mali byť podľa názoru odvolacieho súdu hodnotené odlišne, ako sa stalo v konaní pred súdom prvej inštancie. Podstatou zistenia skutkového stavu veci je úsudok - záver sudcu, resp. senátu o tom, ktoré z rozhodujúcich sporných skutočností sú pravdivé, t. j. ktoré z nich bude považovať za dokázané. Až súhrn týchto skutočností vytvára zistený skutkový stav (sp. zn. II. ÚS 387/2010, II. ÚS 400/2009, II. ÚS 506/2013, II. ÚS 506/2009).

26. Odvolací súd tým, že na základe skutkového stavu zisteného súdom prvej inštancie dospel k odlišným skutkovým záverom bez zopakovania, resp. doplnenia dokazovania, znemožnil žalobcovi, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces zaručeného čl. 46 a nasl. ústavy a čl. 6 ods. 1 Dohovoru. Dovolateľ preto opodstatnene namietal vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP, čím bola daná nielen prípustnosť, ale aj dôvodnosť podaného dovolania. Z vyššie uvedených dôvodov dovolací súd v zmysle § 449 a § 450 CSP zrušil rozsudok odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

27. Rozhodovacia prax najvyššieho súdu je ustálená v tom, že ak v konaní došlo k procesnej vade uvedenej v § 420 CSP, dovolaním napadnuté rozhodnutie je potrebné zrušiť bez toho, aby sa dovolací

súd zaoberal správnosťou právnych záverov, na ktorých spočíva zrušované rozhodnutie súdu (1Cdo/44/2015, 2Cdo/111/2014, 3Cdo/4/2012, 4Cdo/263/2013, 5Cdo/241/2013, 6Cdo/591/2015, 7Cdo/212/2014, 8Cdo/137/2015).

28. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazané právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

29. V ďalšom konaní bude úlohou odvolacieho súdu opätovne prejednať a rozhodnúť o podanom odvolaní žalovaného, zákonu zodpovedajúcim spôsobom sa vysporiadať s uplatneným odvolacími námietkami.

30. O trovách dovolacieho konania a o trovách pôvodného rozhodne odvolací súd v súlade s § 453 ods. 3 CSP.

31. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.